

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Національного університету

оборони України

генерал-полковник

Михайло КОВАЛЬ

2026 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації підполковника юстиції Остапенко Анастасії Іванівни на тему “Законодавство у сфері оборони України як об’єкт систематизації”, що подається на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право”

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного університету оборони України (протокол від 31.10.2022 № 9, уточнено – протокол від 27.10.2025 № 13).

Дисертація виконана за спеціальністю 081 “Право”.

Науковий керівник:

начальник науково-дослідного відділу проблем наукової та науково-технічної діяльності науково-дослідного управління проблем розвитку військової освіти та науки Центру воєнно-стратегічних досліджень, кандидат юридичних наук, старший дослідник полковник Приполова Людмила Іванівна.

Висновок зроблений на підставі рішення засідання кафедри військового права та правоохоронної діяльності навчально-наукового інституту воєнної історії, права та соціальних наук Національного університету оборони України, за результатами прилюдної презентації результатів проведеного наукового дослідження підполковником юстиції Остапенко Анастасією Іванівною на тему: “Законодавство у сфері оборони України як об’єкт систематизації” (протокол від 20.01.2026 № 14).

1. Відповідність змісту дисертації освітньо-науковій програмі

Підполковник юстиції Остапенко Анастасія Іванівна повністю виконала освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії та продемонструвала достатньо високий рівень професійних знань, умінь, навичок, а також здатність розв’язувати комплексні наукові завдання у юридичній науці.

Здобувач продемонструвала достатньо високий рівень здатності до науково-дослідної діяльності, що передбачає переосмислення наявних і створення нових юридичних знань. Підготовлена дисертація за своїм змістом відповідає освітньо-науковій програмі третього освітньо-наукового рівня вищої освіти галузі знань 08 “Право”, спеціальності 081 “Право”.

2. Актуальність вирішеного конкретного наукового завдання

Актуальність вирішення наукового завдання у дисертації зумовлена необхідністю пошуку нових шляхів підвищення ефективності законодавства у сфері оборони України та напрацювання нових дієвих механізмів його застосування в практичній площині.

З початку повномасштабного вторгнення військ РФ на територію України через постійні зміни у безпековому середовищі нашої країни, національне законодавство у сфері оборони динамічно та стрімко змінюється. Результатом є прийняття нових нормативно-правових актів та внесення змін до вже діючих документів. Різке збільшення масиву законодавства у сфері оборони призводить до появи юридичних прогалин та правових норм, які суперечать одна одній або дублюються. Так, сьогодні законодавство у сфері оборони України нараховує близько 13,5 тис. нормативно-правових актів різної юридичної сили. Все це порушує системну цілісність законодавства у сфері оборони України, обтяжує механізм його застосування та обумовлює необхідність його систематизації.

Виходячи з цього, сьогодні в Україні є об'єктивна потреба у систематизації законодавства у сфері оборони. Це підтверджує актуальність проведення дослідження щодо з'ясування особливостей законодавства у сфері оборони України, розкриття теоретичних засад його систематизації та розробки практичних рекомендацій її здійснення. Таке дослідження дозволить виявити існуючі недоліки, запропонувати шляхи їх усунення та розробити комплексні рекомендації щодо вдосконалення законодавства у сфері оборони України. Отримані результати не лише сприятимуть підвищенню ефективності його застосування, але й забезпечать подальший розвиток наукових досліджень у даній сфері. Ця дисертація покликана заповнити існуючі прогалини в проведених раніше наукових дослідженнях та стати основою для подальшого розвитку процесу систематизації національного законодавства не тільки в сфері оборони, що є критично важливим для забезпечення національної безпеки України.

Впровадження результатів дослідження у практичну діяльність сприятиме формуванню цілісної системи національного законодавства, підвищенню ефективності реалізації нормативно-правових актів у сфері оборони України, зміцненню обороноздатності держави, забезпеченню воєнної безпеки та національної безпеки в цілому.

Не зважаючи на те, що вітчизняними науковцями було зроблено значний внесок у розвиток права національної безпеки та військового права, чим створено науково обґрунтовану основу для подальшого удосконалення нормативно-правового регулювання сфери оборони України, комплексне наукове дослідження законодавства у сфері оборони України як об'єкта систематизації досі не проводилося.

Наукове дослідження автора спрямоване на теоретичне та практичне вирішення визначених наукових завдань та зумовлене необхідністю розроблення комплексних рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства у сфері оборони шляхом його систематизації.

Все зазначене вище, обумовлює актуальність проведеного підполковником юстиції Остапенко А.І. наукового дослідження.

Отже, наукове дослідження автора, спрямоване на теоретичне та практичне вирішення визначеного наукового завдання, та є надзвичайно актуальним, своєчасним і відповідає сучасним запитам, а результати наукових пошуків мають значну наукову та практичну цінність для забезпечення національної безпеки та оборони держави.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано відповідно до плану наукової і науково-технічної діяльності Національного університету оборони України. Визначені в дисертації предмет та об'єкт дослідження відповідають меті і завданням законів України “Про національну безпеку України” від 21 червня 2018 року № 2469-VIII, “Про оборону України” від 06 грудня 1991 року № 1932-XII, “Про правовий режим воєнного стану” від 12 травня 2015 року № 389-VIII; узгоджується із пунктами 9 підрозділу 1.10 “Правове забезпечення у сфері національної безпеки та оборони” Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21; відповідає предметному напрямку досліджень “2.13. Право національної безпеки; військове право” Примірного переліку та опису предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 “Право”, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2018 року № 1477; відповідає Розподілу основних напрямів наукових досліджень Національного університету оборони України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 15 лютого 2019 року № 65 та Розподілу основних напрямів наукових досліджень між структурними підрозділами університету, що проводять освітню і наукову діяльність, затвердженого наказом начальника Національного університету оборони України від 03 травня 2024 року № 258/нод.

Дисертацію виконано відповідно до плану наукової і науково-технічної діяльності Національного університету оборони України, в межах науково-дослідних робіт: “Удосконалення правових засад організації та діяльності Збройних Сил України” (шифр “Концепція”, державний реєстраційний номер 0121U100689); “Правовий моніторинг ефективності застосування законодавства у сфері оборони України” (шифр “Моніторинг”, державний реєстраційний номер 0121U111157); “Кодифікація законодавства України у сфері оборони” (шифр “Бюлетень”, державний реєстраційний номер 0124U001244).

Метою дисертації є виявлення та розкриття особливостей законодавства у сфері оборони України, розробка рекомендацій щодо систематизації законодавства у сфері оборони України як необхідної умови його ефективності.

4. Особистий внесок здобувача в отриманні результати, що викладені в дисертації, а також наукові праці, що опубліковані у співавторстві

Усі теоретичні та практичні результати дослідження, представлені до захисту, отримано автором самостійно.

Дисертація засвідчила необхідність формування теоретичних засад комплексної систематизації законодавства у сфері оборони України.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Особистий науковий внесок здобувача полягає у визначенні теоретичних засад та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо систематизації законодавства у сфері оборони України.

За результатами дослідження автором запропоновано низку змін в чинне законодавство у сфері оборони України, які сприятимуть подальшій його систематизації, обґрунтовано вибір форм та способів систематизації законодавства у сфері оборони України, а також запропоновано проєкт Концепції створення проєкту Кодексу про оборону України.

В опублікованих наукових працях використано фактичний матеріал дисертації та основний творчий доробок здобувача, нею безпосередньо визначено напрями та методологію дослідження, інтерпретовано та узагальнено її результати, підготовлено матеріал до публікації.

5. Новизна наукових результатів, представлених у дисертації полягає в тому, що:

вперше:

доведено необхідність приведення категоріально-понятійного апарату до єдиного використання шляхом закріплення дефініцій “державна політика у сфері оборони” та “сфера оборони” у Законі України “Про оборону України” від 6 грудня 1991 року № 1932-ХІІ замість використання в теорії юридичної науки та правозастосовній практиці розрізнених понять “воєнна сфера”, “сфери оборони і військового будівництва”;

теоретично обґрунтовано зміст комплексного підходу до систематизації законодавства у сфері оборони України, який полягає у поєднанні:

1) міжгалузевої (комплексної) кодифікації через об’єднання загальних системоутворюючих законів; 2) спеціальної кодифікації за галузевим або міжгалузевим інститутом законодавства; 3) застосування кодифікаційної техніки для систематизації нормативних приписів, що регулюють однорідну сферу суспільних відносин; 4) консолідації підзаконних нормативно-правових актів; 5) цифрової інкорпорації всього законодавства у сфері оборони України;

запропоновано зміст систематизації законодавства у сфері оборони України розглядати як циклічний процес, сутність якого полягає в алгоритмі певних дій, які умовно можна згрупувати у декілька етапів: 1) підготовчий етап; постановка завдання; 2) аналітичний етап; підготовка пропозицій; 3) прийняття рішення; розроблення проєктів нормативно-правових актів; 4) прийняття, видання нормативно-правового акта; 5) заключний етап; моніторинг та контроль;

удосконалено:

класифікацію критеріїв поділу законодавства у сфері оборони України, виокремивши такі: за предметом правового регулювання (тематикою), за функціональним призначенням, за юридичною силою нормативно-правових актів, за суб’єктом прийняття (видання) нормативно-правових актів; за

різновидами заходів оборони, за суб'єктами здійснення заходів оборони, за обсягом регулювання (сферою дії), за суб'єктом дії, за територією дії;

науково-теоретичний підхід до класифікації предметних напрямів правового регулювання законодавства у сфері оборони України, який може стати основою для оновлення Класифікатора галузей законодавства України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 02 червня 2004 року № 43/5, рубрики “Законодавство про оборону” на офіційному сайті Верховної Ради України, а також іншої цифрової інкорпорації;

підхід щодо інституційного забезпечення систематизації законодавства у сфері оборони України у Міністерстві оборони України шляхом створення спеціально уповноваженого підрозділу, Центру забезпечення правотворчої діяльності Міністерства оборони України, що базується на структурному поєднанні та функціональній взаємодії трьох блоків: аналітичного, наукового та нормопроектного;

набули подальшого розвитку:

визначення понять на основі їх авторського тлумачення: “систематизація законодавства”, “законодавство у сфері оборони України”, “ефективність законодавства у сфері оборони України”, “систематизація законодавства у сфері оборони України”;

положення про характеристику систематизації законодавства у сфері оборони України з позицій субстанційного і діяльнісного підходів, де перший характеризує її як результат діяльності, тобто упорядковану систему законодавства, а другий – як процес діяльності суб'єктів систематизації;

положення щодо змісту законодавства у сфері оборони України, який розкрито через такі аспекти: 1) нормативний – сукупність нормативно-правових актів, а також чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, які мають загальнообов'язковий характер у сфері оборони; 2) регулятивний – як регулятор суспільних відносин, що виникають в процесі підготовки держави до збройного захисту та її захисту в разі збройної агресії або збройного конфлікту; 3) інструментальний – як засіб забезпечення оборони та воєнної безпеки; 4) управлінський – як засіб формування та реалізації державної воєнної (оборонної) політики;

науково-теоретичні підходи щодо здійснення оцінки ефективності реалізації законодавства у сфері оборони України шляхом надання узагальнених рекомендацій.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення дисертації полягає у тому, що положення і висновки, що містяться в ній, доповнюють і розширюють сферу наукового пізнання в галузі юридичної науки щодо систематизації законодавства у сфері оборони України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони використані:

– у науково-дослідній сфері – у наукових дослідженнях проблем удосконалення законодавства у сфері оборони України (акт впровадження результатів дисертації в наукову та науково-технічну діяльність Національного

університету оборони України від 18.11.2025 № 140/35/410; акт впровадження результатів дисертації в наукову та науково-технічну діяльність Національного університету оборони України від 18.11.2025 № 140/35/410(1));

Водночас практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони також можуть бути використані:

– у нормотворчій діяльності – для формулювання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів у сфері оборони (довідка Департаменту юридичного забезпечення Міністерства оборони України від 12 вересня 2025 року № 220/17/979);

– в освітній діяльності – в освітньому процесі під час підготовки фахівців у галузі знань 08 “Право”, зокрема під час викладання навчальних дисциплін у Національному університеті оборони України: “Військове право України: доктринальні та практичні проблеми”, “Концептуальні засади нормотворчої діяльності у Збройних Силах України”, “Актуальні проблеми теорії держави та права”;

– у правозастосовній діяльності – для впровадження механізмів оцінки ефективності реалізації нормативно-правових актів у сфері оборони України; удосконалення процесів організації і функціонування нормотворчої діяльності Міністерства оборони України.

6. Достовірність отриманих результатів підтверджено використанням сукупності методів дослідження, які забезпечили досягнення мети і виконання поставлених наукових завдань, а також аргументованістю наукових положень і висновків, впровадженням результатів дослідження в наукову та практичну діяльність, доповідях на наукових конференціях. Наукові результати, теоретичні висновки та практичні рекомендації в дисертаційній роботі є достатніми та належним чином обґрунтованими.

7. Повнота викладу результатів дисертації

Зміст та основні результати дисертації відображено у 18 публікаціях (із них 3 – у співавторстві), серед яких:

6 наукових статей (3 – одноосібно, 3 – у співавторстві, внесок здобувача становить 60 %), з яких 5 – у наукових виданнях України (категорія Б), визнаних фаховими з юридичних наук, 1 – у міжнародному науковому виданні (категорія А);

2 одноосібних розділи у колективних монографіях;

10 тез доповідей на наукових семінарах та конференціях.

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Остапенко А.І. Теоретико-правові аспекти систематизації законодавства у сфері оборони України. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 421-429.

2. Остапенко А.І. Теоретико-правові засади оцінки ефективності реалізації нормативно-правових актів у сфері оборони. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2024. № 86. Ч.1. С. 106-114.

3. Остапенко А. І. Законодавство у сфері оборони України як об’єкт систематизації // Interaction between law enforcement agencies and public

authorities to create a secure environment under martial law : Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2025. С. 445–466.

4. Остапенко А.І. Систематизація законодавства у сфері оборони України як складова правотворчої діяльності в системі Міністерства оборони України // *Modern science: theory, practice, innovative technologies : Scientific monograph. Part 2.* Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. С. 174-214.

5. Остапенко А.І. Сучасні підходи до систематизації законодавства у сфері оборони України. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. Вип. 6. Ч. 2. С. 416-424.

6. Руснак Ю.І., Топольницький В.В., Остапенко А.І. Структурно-змістовні особливості кодифікованих актів у сфері оборони зарубіжних країн. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. № 1. С. 41-46.

7. Gushchyn O., Ostapenko A., Korniienko P., Kotliarenko O. Military law: current state and prospects of development. *Cuestiones politicas.* 2023. Vol.41 (№ 76). P. 720-734.

8. Котляренко О.П., Чухрай І.Ю., Остапенко А.І. Концептуальні питання кодифікації законодавства у сфері оборони України. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2023. № 7. С. 40-44.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Остапенко А.І. Деякі питання кодифікації законодавства у сфері оборони України. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 2-3 грудн. 2022 р.).* Кременчук, 2022. С. 46-49.

10. Остапенко А.І. Систематизація як спосіб упорядкування законодавства у сфері оборони України. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 лют. 2023 р.).* Київ: НАУ. 2023. С. 99-102.

11. Остапенко А.І. До питання кодифікації законодавства у сфері оборони: досвід зарубіжних країн. *Сучасні аспекти та актуальні підходи в навчанні, викладанні й дослідженні державно-правових дисциплін : матеріали всеукр. наук.-педаг. підвищ. кваліф. (м. Одеса, 27 лют. – 9 квітн. 2023 р.).* Одеса : Видавничий дім "Гельветика". 2023. С. 116-118.

12. Остапенко А. І. Проблемні питання нормотворення у сферах безпеки і оборони України. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених : збірн. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 травн. 2023 р.).* Одеса : Видавництво "Юридика", 2023. С. 176-179.

13. Остапенко А.І. Правосуб'єктне законодавство як предмет систематизації нормативно-правових актів у сфері оборони України. *Публічна влада: проблеми реалізації повноважень в умовах воєнного стану та відбудовного періоду: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (22 лют. 2024 р.).* Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка. 2024. С. 334-336.

14. Остапенко А.І. Законодавство у сфері оборони як нормативна складова права національної безпеки та військового права. *Проблеми правового забезпечення оборони України : збірн. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 28 трав. 2024 р.).* Київ: НУОУ. 2024. С. 306-310.

15. Остапенко А.І. Перспективи модернізації системи нормативно-правового регулювання сфери оборони України. *Актуальні проблеми модернізації змісту функцій держави в умовах повоєнного розвитку України* : збірник матеріалів науково-практичного круглого столу (м. Київ, 13 березня 2025 р.). Одеса : Видавництво “Юридика”, 2025. С. 203-206.

16. Остапенко А.І. Місце та роль законодавства у сфері оборони в системі законодавства України. *Місце військового права в системі підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України* : Друга наук.-практ. конф. Військ.-юрид. ін-ту Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого (м. Харків, 20 берез. 2025 р.) : тези доп. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Військ.-юрид. ін-т, Каф. адміністр. права та адміністр. діяльності. – Харків : Право, 2025. С. 51-53.

17. Остапенко А.І. Особливості систематизації законодавства у сфері оборони України в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Проблеми правового забезпечення оборони України*: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 верес. 2025 р.) / упоряд.: П. П. Богуцький, Ю. В. Гаруст, Л. В. Заславська, В. Г. Пилипчук. – Київ; Одеса, 2025. С. 42-47.

18. Остапенко А.І. Законодавство у сфері оборони України як засіб реалізації воєнної політики. *Державна політика у сфері оборони: зміст, проблеми, пріоритети, перспективи* : збірн. матеріалів V наук.-практ. конф. Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України (м. Київ, 27 листоп. 2025 р.). К.: НУОУ. 2025. С. 26-32.

У наукових працях, виконаних у співавторстві, а саме: Руснак Ю.І., Топольницький В.В., Остапенко А.І. “Структурно-змістовні особливості кодифікованих актів у сфері оборони зарубіжних країн”; Gushchyn O., Ostapenko A., Korniienko P., Kotliarenko O. “Military law: current state and prospects of development”; Котляренко О.П., Чухрай І.Ю., Остапенко А.І. “Концептуальні питання кодифікації законодавства у сфері оборони України” внесок здобувача становить близько 60 %.

8. Відповідність дисертації принципам академічної доброчесності

Дисертація містить результати власних досліджень. Використані у дослідженні запозичення містять цитати наукових творів, що використовуються з посиланнями на авторів і джерела цитування. Перевірка на плагіат здійснювалася програмою “StrikePlagiarism.com”. За результатом перевірки встановлено, що рівень оригінальності роботи відповідає вимогам академічної доброчесності. Ознак академічного плагіату не виявлено.

9. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації

Представлена дисертація відповідає вимогам, які визначені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Висновок:

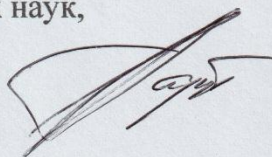
Дисертація підполковника юстиції Остапенко Анастасії Іванівни на тему:

“Законодавство у сфері оборони України як об’єкт систематизації” є завершеною науковою працею, яка за актуальністю, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 “Право” (галузь знань 08 “Право”) у разовій спеціалізованій вчентій раді.

Додаток: витяг з протоколу від 20.01.2026 № 14 засідання кафедри військового права та правоохоронної діяльності навчально-наукового інституту воєнної історії, права та соціальних наук Національного університету оборони України – на 3 аркушах.

Тимчасово виконуючий обов’язки начальника кафедри військового права та правоохоронної діяльності навчально-наукового інституту воєнної історії, права та соціальних наук,
доктор юридичних наук, професор
полковник юстиції

28 січня 2026 року

Юрій ГАРУСТ